

Olsztyn, 25 września 2018 r.

PS-VI.431.2.12.2018.KS

Pani
Aneta Ruszczyk
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Elku

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-IV.0030.605.2018 z dnia 2 sierpnia 2018 r. /akta kontroli str. 1/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie – delegatura Urzędu w Elku, w składzie:

1. Katarzyna Stefanowska - główny specjalista, kierująca zespołem,
2. Agnieszka Brzozowska - główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Elku, ul. Piłsudskiego 8. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 21 sierpnia 2018 r. i zakończono w dniu 24 sierpnia 2018 r. Przedmiot kontroli obejmował formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2018, poz. 998 ze zm.) – zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. z 2011 r. poz. 1608).

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. MOPS/ Ośrodek/ kontrolowana jednostka - co oznacza: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Elku, ul. Piłsudskiego 8;
2. Dyrektor - co oznacza: Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Elku, panią Anetę Ruszczyk;
3. Regulamin organizacyjny - co oznacza: *Regulamin Organizacyjny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Elku*;
4. Ustawa „Za życiem” - co oznacza: Ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j.: Dz.U. z 2016 r. poz. 1860 ze zm.);
5. Program - co oznacza: *Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018*.

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez jednostkę. Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Anety Ruszczyk – Dyrektora Ośrodka oraz pani [REDAKTOWANO] – podinspektora, pełniącej funkcję koordynatora asystentów rodziny, która posiadała stosowne upoważnienie Dyrektora do składania wyjaśnień związanych z kontrolą /akta kontroli str. 3/. Oceny działalności skontrolowanej jednostki dokonano w oparciu o analizę dokumentacji, informacje i wyjaśnienia przekazane przez ww. osoby oraz asystentów

R/M

rodziny: [REDACTED]

Działalność Ośrodka w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z uchybieniem**.

USTALENIA Z KONTROLI

1. Podstawy formalno- organizacyjne kontrolowanej jednostki

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Elku jest jednostką organizacyjną Gminy Miasta Elku. Podstawą prawną działania Ośrodka jest statut przyjęty Uchwałą Rady Miasta Elku Nr XXVI/252/08 z dnia 2 września 2008 r. w sprawie nadania statutu Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Elku, który został zmieniony Uchwałami Rady Miasta Elku: Nr XLVIII.449.2014 z dnia 29 października 2014 r., Nr X.109.15 z dnia 29 września 2015 r. oraz Nr XXXIII.333.17 z dnia 27 czerwca 2017 r. **/akta kontroli str. 5-18/**.

Analiza powyższego dokumentu wykazała, że w § 6, gdzie określono strukturę organizacyjną Ośrodka, ujęto co prawda zespół asysty rodzinnej, o którym mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2018, poz. 998 ze zm.), jednakże w podstawie prawnej działalności Ośrodka nie uwzględniono ww. aktu prawnego, a także wynikających z niego zadań, które w imieniu gminy ma realizować Ośrodek.

Strukturę organizacyjną, wewnętrzny podział zadań oraz zasady działania Ośrodka określa „Regulamin Organizacyjny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Elku” przyjęty Zarządzeniem Dyrektora MOPS w Elku z dnia 28 grudnia 2015 r., który został zmieniony Zarządzeniem Nr. 46.2017 Dyrektora MOPS w Elku z dnia 29 grudnia 2017 r. **/akta kontroli str. 19-39/**.

Prezydent Miasta Elku upoważnił Dyrektora, zastępcę Dyrektora oraz kierownika sekcji pracy socjalnej MOPS do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji administracyjnych w sprawach z zakresu wspierania rodziny **/akta kontroli str. 41-49/**.

2. Gminny program wspierania rodziny

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Miasto Elk opracowało i realizuje „Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018”, który został przyjęty uchwałą nr XV.165.16 Rady Miasta Elku z dnia 23 lutego 2016 r. **/akta kontroli str. 51-83/**.

Powyższy Program zawiera m.in.: diagnozę sytuacji w mieście Elku, analizę SWOT, cele oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Ponadto w Programie wskazano odbiorców i realizatorów, określono terminy oraz ujęto harmonogram realizacji, sposób finansowania, monitorowania i ewaluacji. Jako cel główny przyjęto: „Skuteczny system opieki nad dzieckiem i rodziną sprzyjający prawidłowemu jej rozwojowi w mieście Elku”.

W okresie objętym kontrolą Prezydent Miasta Elku, zgodnie z zapisami art. 179 ust.1 ustawy, składał Radzie Miasta roczne sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny na terenie gminy, w których określał również potrzeby dotyczące realizacji zadań **/akta kontroli str. 85-113/**.

3. Zasoby kadrowe i kwalifikacje asystentów rodziny

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą zadania z zakresu wspierania rodziny wykonywało 27 pracowników socjalnych oraz 8 asystentów rodziny, w ramach 6 etatów (2 osoby zatrudnione były na podstawie umowy o pracę na zastępstwo) /**akta kontroli str. 115-129/**. Wszyscy asystenci zatrudnieni byli na podstawie umowy o pracę, w systemie zadaniowego czasu pracy, w wymiarze 1 etatu.

Analiza akt osobowych pozwoliła stwierdzić, że asystenci rodziny zatrudnieni w Ośrodku, w okresie podlegającym kontroli, posiadali wymagane kwalifikacje zawodowe, ujęte w art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy.

W tezkach akt osobowych znajdowały się oświadczenia asystentów potwierdzające spełnianie warunku, o którym mowa w art. 12 ust. 1 pkt 4 ww. aktu prawnego.

Kontrolujący stwierdzili natomiast brak potwierdzenia spełniania przez niektórych asystentów wymogów określonych w art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE] oraz art. 12 ust. 1 pkt 3 powyższego aktu prawnego [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE]. W trakcie czynności kontrolnych stwierdzone braki uzupełniono poprzez przedłożenie kontrolującemu oświadczeń wszystkich asystentów. Mając na uwadze powyższe, odstąpiono od wydania zaleceń w omawianym obszarze, a w tym zakresie Dyrektorowi kontrolowanej jednostki udzielono bieżącego instruktażu.

W toku kontroli ustalono, że praca asystentów rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona i nie prowadzili oni postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 ustawy /**akta kontroli str. 131/**.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji oraz informacji przekazanych przez asystentów ustalono, iż w myśl art. 12 ust. 2 ustawy, podnosili oni swoje kwalifikacje poprzez samokształcenie, wymianę informacji oraz udział w szkoleniach, seminariach, konferencjach, warsztatach oraz w superwizji /**akta kontroli str. 115-129/**.

Stwierdzono również, że Ośrodek w okresie objętym kontrolą, tworzył możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, zgodnie z art. 176 pkt 2 powyższego aktu prawnego.

4. Formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Z informacji uzyskanych od Dyrektora kontrolowanej jednostki /**akta kontroli str. 133-136/**, a także analizy przedłożonej dokumentacji wynika, iż w okresie podlegającym kontroli, rodziny z terenu miasta Elku korzystały z następujących form wsparcia:

1. konsultacji i poradnictwa specjalistycznego w:

- Punkcie konsultacyjnym dla osób doświadczających przemocy w rodzinie działającym w strukturach MOPS w Elku (pomoc: psychologa, pedagoga, logopedy, traumatologa, socjoterapeuty, specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prawnika i terapeuty uzależnień);

- MOPS w Elku w ramach realizowanych projektów: „Rozwój transgranicznych inicjatyw społecznych” oraz „Wsparcie elckich rodzin” (pomoc: prawnika, psychologa, logopedy, doradcy zawodowego, socjoterapeuty i psychologa);

Handwritten signature or initials in the bottom right corner.

- Poradni Rodzinnej w Ełku (pomoc: terapeuty uzależnień, pedagoga, psychologa, psychiatry, w tym psychiatry dziecięcego, socjoterapeuty).
- 2. terapii prowadzonych przez psychologa i psychoterapeutów w Poradni Rodzinnej w Ełku;
- 3. pomocy prawnej w formie konsultacji indywidualnych udzielanych przez radcę prawnego w Poradni Rodzinnej w Ełku oraz na terenie Ośrodka;
- 4. spotkań dla rodzin, które odbywały się w Poradni Rodzinnej w Ełku (grupy wsparcia dla: osób współuzależnionych, młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym, DDA), a także w zakresie ww. projektów realizowanych przez Ośrodek.
- 5. specjalistycznych usług dla rodzin z dziećmi w ramach projektów: „Galopem po zdrowie”, „Galopada zdrowia – aktywnie i zdrowo” oraz „Wsparcie ełckich rodzin” realizowanych przez MOPS (zajęcia m.in. z zakresu integracji sensorycznej i hipoterapii).

Poza wyżej wskazanymi formami wspierania rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz pokonywania trudności życiowych, w okresie objętym kontrolą, zorganizowano: cykl warsztatów dla rodziców/opiekunów, zajęcia w ramach szkoły dla rodziców, spotkania edukacyjne oraz prelekcje. Ponadto rodziny brały udział w festynie integracyjnym dla rodzin z Ełku oraz miast litewskich.

W toku kontroli ustalono, że na terenie miasta Ełku nie podejmowano działań w celu tworzenia warunków do działania rodzin wspierających. Dyrektor MOPS w pisemnym wyjaśnieniu, które stanowi **akta kontroli str. 137**, wskazała, że „na terenie gminy miasta Ełk nie funkcjonują rodziny wspierające z uwagi na brak zapotrzebowania na tego typu formę wsparcia. Planuje się upowszechnienie tej formy wsparcia oraz pozyskania rodzin chętnych do pełnienia tej funkcji. Rozważana jest możliwość pozyskania funduszy unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na realizację usług w formie rodzin wspierających”.

Zespół kontrolny ustalił, że na terenie Ełku funkcjonuje siedem placówek wsparcia dziennego: pięć w formie opiekuńczej i dwie w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

W myśl art. 176 pkt 7 ustawy, kontrolowana jednostka prowadzi monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez wizyty pracowników socjalnych w środowiskach, a także współpracę z Zespołem Interdyscyplinarnym, placówkami oświatowymi, służbą zdrowia, kuratorami, sądem i Policją.

5. Zadania realizowane przez asystenta rodziny

Zespół inspektorów ustalił, że w okresie podlegającym kontroli, asystenci objęli wsparciem łącznie 118 rodzin w różnym okresie **/akta kontroli str. 139-141/**. W przypadku 1 rodziny, przydzielono asystenta na jej wniosek, w oparciu o Ustawę „Za życiem”. Z informacji Dyrektora kontrolowanej jednostki wynika, że 17 rodzin zostało objętych opieką asystenta rodziny na mocy postanowienia sądu **/akta kontroli str. 143/**.

Limit rodzin przypadających na jednego asystenta, określony w art. 15 ust. 4 ustawy, nie został przekroczony **/akta kontroli str. 145-161/**.

Zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora MOPS w Ełku z dn. 9 lutego 2015 r. w sprawie wprowadzenia procedury nadzoru, kontroli, współpracy oraz działań podejmowanych na rzecz

rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i pracownika socjalnego, zmienionego Zarządzeniem Dyrektora MOPS w Ełku Nr 40.2017 z dn. 14 grudnia 2017 r. /**akta kontroli str. 163-235**/ dokumentacja dotycząca pracy z rodziną obejmuje:

- „wniosek do Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej o objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny,
- porozumienie o współpracy,
- kartę informacyjną,
- diagnozę sytuacji rodziny,
- plan pracy z rodziną,
- karty pracy asystenta rodziny z rodziną,
- miesięczne sprawozdanie z pracy asystenta z rodziną,
- podsumowanie harmonogramu czasu pracy,
- ocenę sytuacji rodziny,
- wniosek do Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej o zakończenie objęcia rodziny wsparciem asystenta rodziny,
- monitoring sytuacji dziecka i rodziny,
- opinie do sądu,
- wniosek do Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej o objęcie rodziny koordynacją przez asystenta rodziny” (wymagany w przypadku rodzin objętych wsparciem asystenta na podstawie ustawy „Za życiem”).

Szczegółowej analizie poddano 38 losowo wybranych teczek, zawierających dokumentację rodzin objętych usługą asystenta rodziny w okresie podlegającym kontroli, w tym 1 rodziny objętej koordynacją przez asystenta na podstawie ustawy za „Za życiem”.

Ustalono, że w przypadku pozyskania przez Ośrodek informacji (m.in. ze środowiska, od samych rodzin, przedstawicieli szkół, z sądu lub od członków Zespołu Interdyscyplinarnego) o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, a także dokonywał analizy jej sytuacji. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynikała zasadność przydzielenia rodzinie asystenta, pracownik socjalny występował do Dyrektora z wnioskiem o jego przydzielenie /**akta kontroli str. 237**/, zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1, 2 i 3 ustawy. W okresie podlegającym kontroli, pracownicy socjalni MOPS w Ełku 77 razy, wnioskowali do Dyrektora o przydzielenie asystenta rodziny. Ustalono, że wszystkie złożone wnioski były pozytywnie rozpatrzone.

W myśl art. 8 ust. 3 ustawy, w teczkach wszystkich rodzin znajdowały się pisemne zgody na współpracę z asystentem, które były ujęte w dokumencie pn. „Porozumienie o współpracy” /**akta kontroli str. 239**/.

Po nawiązaniu współpracy z rodziną asystent uzupełniał „Kartę informacyjną” /**akta kontroli str. 241-243**/, zawierającą dane dotyczące struktury rodziny i osób z nią współpracujących, oraz dokonywał diagnozy sytuacji rodziny /**akta kontroli str. 245-249**/, która zawierała następujące obszary:

- informacje o rodzinie/osobie,
- diagnozę sytuacji rodziny/osoby,
- przyczyny trudnej sytuacji życiowej rodziny/osoby.

ustawy „Za życiem”. Analiza powyższego dokumentu wykazała, że brak jest podpisu rodziny, co może budzić wątpliwość, czy faktycznie został on opracowany zgodnie z regulacjami ujętymi w ww. aktach prawnych. W powyższym zakresie udzielono bieżącego instruktażu.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji oraz informacji udzielonych przez asystentów stwierdzono, że praca ich polegała m.in. na:

- pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- wzmacnianiu umiejętności opiekuńczych wobec dzieci,
- motywowaniu do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich, umiejętności psychospołecznych, wymianę doświadczeń oraz integrację,
- wdrażaniu członków rodzin do prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- pomocy w rozwiązywaniu problemów psychologicznych, socjalnych oraz prawnych,
- wspieraniu aktywności społecznej rodzin,
- motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, w tym sporządzaniu i składaniu pism do różnych instytucji,
- motywowaniu do podjęcia leczenia odwykowego,
- motywowaniu i pomocy w umawianiu wizyt lekarskich,
- wdrażaniu do prawidłowego spędzania czasu wolnego z dziećmi,
- prowadzeniu zajęć dla dzieci,
- udzielaniu wsparcia emocjonalnego.

Ustalono, iż spośród rodzin, których teczki poddano kontroli, 13 posiadało dzieci umieszczone w pieczy zastępczej. Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że asystenci rodziny, w okresie objętym kontrolą, uczestniczyli w posiedzeniach zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, do czego obliuguje art. 130 ust. 1 pkt 4 ustawy. Ponadto, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 17, wielokrotnie sporządzali na wniosek sądu opinie o rodzinie i jej członkach.

Z informacji Dyrektora kontrolowanej jednostki /akta kontroli str. 307/ wynika, że asystenci współpracowali z podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny, w tym m.in.: z Zespołem Interdyscyplinarnym, Punktem konsultacyjnym dla osób doświadczających przemocy, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Elku i Pisz, Powiatowym Centrum Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Elku, Sądem Rejonowym w Elku, Policją, Poradnią Rodzinną w Elku, Domem Samotnej Matki im. bł. Marianny Biernackiej Caritas Diecezji Elckiej w Elku, Oratorium im. św. Jana Bosko w Elku, Kościołem Ewangelicko-Methodycznym Miłości Bożej w Elku oraz placówkami oświatowymi i służby zdrowia.

6. Pozostałe ustalenia

W toku kontroli ustalono, że w Ośrodku działa, wspomniany we wcześniejszej części wystąpienia, zespół ds. asysty rodzinnej, o którym mowa w art. 10 ust. 2 ustawy. Zapisy §13 ust. 3 Regulaminu organizacyjnego wskazują, że w skład ww. zespołu wchodzi: pracownicy socjalni, asystenci rodziny oraz inni specjaliści, których wiedza jest niezbędna do pracy z rodziną. Z informacji Dyrektora kontrolowanej jednostki oraz analizy przedłożonych

protokołów z posiedzeń powyższego zespołu wynika, że odbywają się one w załączności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz w miesiącu.

7. Uwagi i wnioski

Rekomenduje się, aby z uwagi na ilość zmian wprowadzonych w statucie, przy najbliższych pracach nad tym dokumentem, dokonać jego ujednoczenia.

Mając na uwadze potrzeby rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu zapewnienia dodatkowego wsparcia, rekomenduje się podjęcie działań mających na celu tworzenie warunków do powstawania i rozwoju rodzin wspierających.

W związku ze stwierdzonym uchybieniem, działając w oparciu o art. 197d ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Kierownika, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następującego zalecenia:

1. Uzupełnić Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej o Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2018, poz. 998 ze zm.) oraz zadania wynikające z tego aktu prawnego, które w imieniu gminy realizuje Ośrodek. Kopię Statutu przesłać do tutejszego Urzędu. **Termin realizacji – 1 miesiąc od dnia otrzymania zalecenia.**

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j.: Dz. U. 2018 poz. 998 ze zm.).

GLÓWNY SPECJALISTA

Katarzyna Stefanowska

GLÓWNY SPECJALISTA

Agnieszka Brzozowska

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Joanna Jabłonica-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej